

„אנרי קוריאל נרצח בידי אויבי השלום.

לעולם לא אפגוש עוד באדם כמוהו.

תמזור בדרך

כך חשב. חייב העולם הערבי לשמוע כי יש אצלנו כוחות הדוגלים בהקמת מדינה פלסטינית חופשית לצד ישראל. מילבד שניים-שלושה ישראלים, לא הכרתי או איש בפאריס. מובן שלא היה לי כסף. גם לא קשרים. לא היו בעיות. תוך יומיים אורגנה מסיבת עיתונאים, כדרך פזא. נשכר אולם מתאים במלון בעדיוקרה. הופיעו מיטב העיתונאים שיש להם, רציני ומדויק. מאותו רגע יכולתי להיפגש עם כל שר, עורך-עיתון או אישיות ציבורית אחרת בצרפת. וגם, בשקט, עם כל אי-שיות ערבית שנודמה לאירופה.

כי קוריאל לא הגזים. סיפר לי מצרי חשוב, שהיה אז קימוניסט: „כאשר הצטרף פארוק למלחמה, ערכנו נגדה הפגנות. עברנו ברחובות וקראנו קריאות נגד המלחמה. המישטרה לא התערבה, מפני שהיה ברור כי העוברים והשבים היו עימנו. המלחמה לא היתה פופולארית.“

קוריאל נתפס עינידי המישטרה החשאית של המצרים, נכדא, עונה קשות, נמלט לאירופה. גם המישטרה הנאצרית, שקם אחרי המהפכה, לא ועינה אנשים במידה. קוריאל התמקם בצרפת, כדי דרכון וכלי נתינות. מעולם לא עזב מאז את ארצות צרפת, מחשש פן לא ינחלו לו לחזור.

ג כר תמזור, רוה סגפן. הדבר הראשון שבלט אצלו היה זוג העיניים. הן נצצו מאחרי משקפיים עבים מאד. היתה בהן ברק של אינטליגנציה אינסופית. מעולם לא הרים את הקול. אם לא הסכמת לדברים, חזר והסביר את דעתו. בסבלנות עילאית.

מעולם לא היתה אצלו הרהורים או רגשות. הוא היה איש ההגיון הצרוף. אולי הגיון צרוף מדי.

ה בעיה הגדולה, בשנים ההן, היתה, כמובן, מלחמת אלג'יריה.

כשהכרתיו, היה פרוצאצרי, מתוך ניתוח אובייקטיבי של המצב וראיית המנהיג המצרי כגורם מתקדם. כל זה

הרושם הכללי היה של איש ביישן, נחבא אל הכלים. במבט שיטחי לא ניתן היה להבחין בכוח העצום ששפע ממנו, כוחו של מוח שפעל כמחשב, ושהיה מודרך על-ידי אמנה סמוייה.

קוריאל היה מסור, כל כולו למאבקי-השיחור. במשך שנים חי — שעה-שעה ורגע-רגע — בסכנה של מאסר, עינויים, גירוש, רצח. הדבר לא ניכר בו. הוא היה מופיע, שקט ומצניע-לכת. בחדרי הקטן בבית-המלון, או שהיה מועיד לי פגישות בבתי-קפה קטנים ונידחים.

מי שראה אותו לראשונה, יושב בפינה בבית-קפה קטן, מסביר ומתווכח, בוודאי חשב שזהו פרופסור, איש-רוח הכותב ספרים. בוודאי לא היה מעלה על דעתו שזוהי לוחם אמיתי, העשוי לבלייחת, שעבר תקופות ממושכות בכלא, שעונה קשות, שחי בסכנה מתמדת. הסבל לא הטביע עליו כל חתם. מעולם לא ניכר בדבריו שמץ של מרידות.

שום אדם לא נראה פחות כגיבור מאשר אנרי קוריאל. אבל הוא היה גיבור אמיתי. כי גיבור חי, כגיבור מת.

הוא ראה במלחמת-אלג'יריה את ההזדמנות הגדולה לפרוץ את מעגלי-הקסמים של המלחמה הישראלית-ערבית. ההגיון שלו היה חד וטהור:

ה חווייה החזקה ביותר שהיתה לי אי-פעם בי חברתו פקדה אותי עוד בראשית היכרותנו. בסוף שנות ה-50, לאחרונה הזכרתי לו את המיקרה. הוא לא זכר אותה.

אלג'יריה לוחמת על נפשה. המלחמה היא אכזרית מאין כמותה. במצבם הנואש, מוכנים האלג'יריים לקבל עזרה מכל צד שהוא. גם מישראל.

קוריאל היה אז אחת מדמויות-המפתח שסייעו למח' תרת הפלג'ן (חזית השיחור האלג'ירית) בצרפת. הוא חי במחתרת. נפגשתי עימו, אחרי חצות-הלילה, בבית-קפה קטן באחת הפינות ברובע נידח. שוחחנו שתיים-שלוש על הדרך לכונן קשרים בין כוחות-השלום הישראלים ור תנועת-השיחור האלג'ירית.

אם ישראל תושיט עזרה כזאת ללוחמים, ייווצרו במהרה המאבק יחסי רעות ואחווה בין שני העמים. אז לא יניבו פירות אחרי הניצחון המהותי-נמנע של הפלג'ן. אלג'יריה החופשית תהיה מעצמה חשובה בעולם הערבי. תהיה לי ישראל הידורה הערבית החשובה הראשונה, וזו תתווך בין ישראל ומצריים. כך יושג הי שלום.

פאריס דמתה אז לעיר נצורה. מכוניות מישטרה הררו אנה ואנה. תוך שימוש בלתי נוסק בצופריהן המפנדים, השוטרים שרצו בכך פינה, הסיפורים על מעצרים המוניים וי עינויים שיטתיים הפכו נחלת הכלל.

הייתי משוכנע שהוא צודק. ניסיתי להטיף לדרך זו מעל עמודי העולם הזה, ובשיחות פרטיות לא-ספור. לשווא. דויד בן-גוריון היה מהופנט מן הסיכוי לקבל מוראזים ואס-אי-קסים מצרפת. וזה נראה לו כפיסגת כל החלומות. שימעון פרס ביבר על „שותפות-האידיאלים העמוקה בין צרפת וישראל, שהוא מעבר לכל אינטרס מעשי.“ והבטיח כי צרפת לא תנטוש את אלג'יריה לעולם. גולדה מאיר, בפרימיטיביות הרגילה שלה, כלל לא הבינה במה המדובר.

סמוך לשעה שלוש בבוקר התנדב קוריאל להובילני הביתה. גרתי בבית-מלון קטן ליד כיכר אטואל. בשעה זו היו הרחובות ריקים לגמרי. קוריאל נהג במכונית הי קטנה שלו — נדמה לי דהי-שבו — במהירות מטורפת.

קוריאל בירר אצל מנהיגי המאבק האלג'ירי במה אנחנו יכולים לעזור. כאשר נידע דהם כי עם חברי הוועד שלנו נמנים כמה מראשי דח"י, קפצו על המציאה. הם העבירו דנו שדר, שבו ביקשו לשגר קבוצה של מדריכים לחכמה לימית וחשמלית למחנות-אמונים של הפלג'ן בתוניסיה וביוגוסלביה.

לפתע, ליד שער-הניצחון, הגיחה מכונית מרחוב צדדי. במשך שניה היה נדמה כאילו ההתנגשות היא בלתי נמנעת. אך קוריאל טסה באלפית-השנייה האחרונה. הוא צחק געגמו, צחק חרישי. „טוב שרא התנגשנו.“ אמר, „כי המכונית הזאת מדאה כי ברזיים של הפלג'ן.“

לצערו לא יכולנו למלא אחרי מישאלה זו. ממשלת ישראל התנגדה, כמובן, ולא נמצאו מתנדבים.

נדמהתי, ההתנגשות היתה בביאה את המישטרה בי מהירות הבזק. אילו נתפסנו, היה קוריאל מושלך לכלא. בלי ספק היו מענים אותו. גורלי היתה, בוודאי, כגורלו. הוא המשיך בדרך באותה המהירות.

אנרי קוריאל *

בידיעה ברורה שאילו היה חוזר לקאהיר, היה גם הוא מושלך מייד לכלא.

עניינים אישיים לא השפיעו מעולם על ההגיון שלו.

ק שה לתאר מה היה אנרי קוריאל בפאריס. קשה להסביר במה היה כוחו.

הוא היה תופעה פוליטית שאין שניה לה.

איש בודד בפאריס. חסר נתינות. אדם שנאסר עליו, על פי החוק, לעסוק בפוליטיקה על אדמת צרפת. אדם שלא יכול היה לזוז. אדם שחי, למעשה, במחתרת. לא היתה לו כתובת. אדם שמעולם לא נכתבה עליו אף מילה אחת בעיתון.

אך האיש הזה ידע את הכל. כל אדם חשוב במרחב, וגם בארצות רבות אחרות, הכיר אותו. אנשים חשובים מכל ארצות העולם הערבי באו אליו. כדי להתייעץ עימו, לבקש את עזרתו. במרוצת השנים פשט שימעו כרחבי העולם כולו. נציגיהם של כל תנועה מתקדמת נדרפת הגיעו אליו, במוקדם או במאוחר.

הוא היה מסיג לעשות את הכן. הקשרים שלו היו פנטסטיים.

באחד הביקורים הראשונים שלי בפאריס החלטנו שעלי לערוך מסיבת-עיתונאים. הוא סבר שעל העולם לדעת על קיומם של כוחות-שלום, מעשיהם ועמדותיהם. בייחוד,

ה סיכוי, באמצעות עמוט קינן.

ידעתי שהוא יהודי מאד, בן למישפחה עשירה, ושהיה המייסד והמנהיג של אחת המפלגות הקומוניסטיות בי מצריים. לפני המהפכה היו במצריים כמה מפלגות קומר ניסטיות, בעלות גווני שונים. זו של קוריאל היתה מורר כבת בעיקר מאינטלקטואלים יהודיים בקאהיר ובאלכסנדר דריה. ותפיסתה היתה בינלאומית.

במלחמת 1948 התייצבו הקומוניסטים הי מצריים (כמו אחיהם בעיראק) כגזרי נגד הי מלחמה. קוריאל היה אחד מראשי המאבק הי זה, ומאז רכב ברעיון השלום הישראלי-ערבי.

היה זה אחד מעמודי-התווך של השקפתו הפוליטית והחברתית כאחת. השלום היה דרוש, בעיניו, כי בילעדיו לא ייתכן קידמה.

(בביקורי האחרון בקאהיר ביררתי מה היתה עמדת הקומוניסטים המצריים ב-1948, ונסתבר לי מעל לכל ספק

ג כמאשר היה כבר ברור כי הנשיא שארל דה-גול עומד להיכנע לאלג'יריים. המשיכה ממשלתי-ישראל במדיניות שהפכה יותר ויותר מטורפת.

בפורומים בינלאומיים נקטו נציגי ישראל קו אנטי-אלג'ירי חריף יותר מאשר ממשלתי-צרפת. באלג'יריה עצמה הצטרפו חלקים גדולים של המחתרת הציונית לאיראה-אס, מחתרת-הרצח של הקולונלים הצרפתיים. באי"ם הצביעה ישראל, יחידה, נגד ההחלטה שקראה לצרפת להעניק לאסירים הפוליטיים יחס הומאני יותר.

מזי נחשוד כזה שרי טימטוב, היינו חסרי-אונים.

כאשר השיגה אלג'יריה את עצמאותה, זכרו מנהיגיה את המעשים האלה של ממשלתי-ישראל, ועברו למחנה הערבי הקיצוני. אחד בן-בלה, שהיה כלוא בצרפת וששבת רעב כיום שבו הצביעה ישראל נגד הקריאה ליחס הומאני לאסירים, הפך מנהיג המדינה.

* שחבריו היו, בין השאר, נתן ילין-מור, עמוט קינן, בועז עברון, מקסים גילן ושלמה כהן-צידין.

ואי-אפשר להכירו. קוריאל מיטע להצלטם.